

Sămănătorul

Revistă Literară Săptăminală

Sumarul :

N. IORGA. — Un erou modern : Henric Ibsen.

HENRIC IBSEN. — Epigonilor (poesie).

X. — Cugetări.

N. VALERIAN. — O frică.

SUB-LOCOT. VULOLICI. — Crezul ostășesc (poesie).

G. BOGDAN-DUICĂ. — Un episod din istoria Teatrului românesc.

OCTAVIAN FLOREA. — Primăvară (poesie).

V. HASNAȘ. — Sonet.

N. IORGA. — Serbările de la Sibiiu.

C. ARDELEANU. — Furtună (poesie).

N. IORGA. — Cronică.

În supliment: *Henric Ibsen.*

REDACȚIA:

STRADA BUZEȘTI, 42.

ADMINISTRAȚIA:

STRADA REGALA, 6

BUCUREȘTI.

EXEMPLARUL:

In țară . . . 20 bani

In străinătate 25 ,

ABONAMENTUL ANUAL:

In țară 10 lei

In străinătate . 12 ,

„Minerva“ Institut de Arte Grafice
și Editură. — Bueurești,
Strada Regală, 6.

A apărut:

Lupta pentru limba
Românească

— Acte și lămuriri privitoare
la faptele din Martie 1906 —

PUBLICATE DE

N. IORGA

Prețul 1 leu. — De vânzare la toate librăriile.

Cărti apărute în editura Institutului de arte grafice „**Minerva**“
București. — Strada Regală 6. — București.

AUTORII CLASICI

L. B.	L. B.
ALEXSANDRI V. — Poesii 1.50	EMINESCU M. — Poesii postume 1.50
— Teatru, vol. I 1.50	— Scrieri politice și literare 2.—
— Teatru, » II 1.50	— Literatură populară 1.50
— Teatru, » III 1.50	FILIMON N. — Ciocoi vechi și noi 1.50
— Proză 1.50	ISPIRESCU P. — Legendele sau basmele Românilor 1.50
ALEXSANDRESCU GR. — Versuri și proză 1.25	NEGRUZZI C. — Proză 1.50
BĂLCESCU N. — Istoria Românilor supt Mihai-Viteazul 1.50	ODOBESCU AL. — Vol. I. Opere complete 1.50
BOLINTINEANU D. — Poesii 1.50	PANN ANTON. — Opere complete 1.50
CREANGĂ I. — Opere complete. 1.50	
EMINESCU M. — Geniu pustiu 2.—	

NB. — Toate aceste scrieri — exceptînd „Poesii Postume“ și „Geniu Pustiu“, de Eminescu, — se găsesc în ediții de lux . . . à Lei 3.— vol.

AUTORII CONTIMPORANI

L. B.	L. B.
ALDEA-SANDU C. — În urma plugului 1.50	HODOȘ CONSTANȚA. — Frumos. 1.50
— Drum și popas 1.25	IORGA N. — Cuvinte adevărate. 2.50
BÎRSAN Z. — Visuri de noroc 2.—	— Drumuri și orașe din România 2.50
BELDICEANU N. N. — Chipuri de la mahala 1.50	— Sate și mănăstiri din România 2.50
BOUREANU EUG. — Povestiri din copilărie 1.50	— Pe drumuri depărtate 1.50
CHENDI IL. — Preludii 2.50	— Neamul românesc în Bucovina 2.50
— Foiletoane 2.50	— Neamul românesc în Ardeal și țara ungurească, 2 volume à 2.50
— Fragmente 2.50	— Gînduri și sfaturi ale unui om ca oricare altul 1.50
COATU N. GR. — Din viața țărănească 1.—	— Ștefan-cel-Mare și Mihai-Viteazul —.50
CUNȚAN MARIA. — Poesii. 1.25	— Istoria Românilor în chipuri și icoane 2.50
DELATISMANA CORN. IOANA. — 100 basme pentru copii 2.50	IOSIF ST. O. — Din zile mari 2.—
EMILGAR-GĂRLEANU. — Bătrînii 1.50	— Credințe 1.50
FLAMMARION C. — Tainele cerului (tr. d. H. G. Lecca) 1.50	LECCA G. H. — Poesii 1.50
GENLIS D-NA (de). — Povestiri morale pentru tinerime 1.50	LIVESCU FLOREA MARIN. — Nu se cuvîne! 1.50
GORUN ION. — Taina a șasea 1.50	MANOLACHE-HOLDA I. — Fete 1.50
GRIGOROVITZA EM. — Chipuri și graiuri din Bucovina. 2.50	

	L. B.
PAPAHAGI N. și JULES BRUN. Moșneagul de la munte . . .	1.50
PAUL AUGUSTIN. — Între Someș și Prut . . .	1.50
PETRESCU-PETRA N. — Ilie Marin	1.50
POP VASILE. — Ris și plîns . . .	1.50
— Domnița Viorica . . .	2.—
POPOVICI C. AUREL. — Vorbe înțelepte . . .	1.50
ROSETTI R. D. (Max). — Între Capșa și Palat . . .	2.—
Rutenisarea Bucovinei . . .	3.50
SADOVEANU M. — Povestiri . . .	1.50
— Crișma lui moș-Precu. . .	2.—
— Dureri înnăbușite . . .	2.—

	L. B.
SADOVEANU M. — Șoimii . . .	1.50
— Povestiri din războiu . . .	2.—
— Floare-Oflită (roman). . .	2.—
— Amintirile căprarului Gheorghită . . .	2.—
SCROB C. — Rouă și brumă . . .	1.50
SCURTU AUREL. — Călăuza sta- țiunilor Balneare și Climate- rice din România . . .	2.50
SLAVICI I. — Vatra părăsită. . .	2.—
— Din bătrîni. . .	2.50
TEODORU A. GH. — Din viața marinarului . . .	1.50
VOINEȘTI-BRĂTESCU I. — Nuvele și schițe . . .	1.50

BIBLIOTECA POPULARA „MINERVA“

No.		L. B.
No. 1—3.	Istoria populară a Romînilor . . .	—45
» 4.	Cîntarea Romîniei . . .	—15
» 5.	Istoria populară a li- teraturii Romîne . . .	—15
» 6.	Revoluția lui Tudor Vladimirescu . . .	—15
» 7.	Perdereă Basarabiei. —15	—15
» 8.	Unirea Principatelor. —15	—15
» 9.	Mihail Cogălniceanu. —15	—15
» 10.	Vasile Alecsandri . . .	—15
» 11.	Stefan-cel-Mare . . .	—15
» 12-13.	Istoria lui Mihaî Vi- teazul, de N. IORGA	—25

No.		L. B.
No. 14.	Revoluția lui Horia . . .	—15
» 15.	Răpirea Bucovinei . . .	—15
» 16.	Cum să ne creștem copii. . .	—15
» 17.	Păstrarea sănătății . . .	—15
» 18.	Ce să citim? . . .	—15
» 19.	10 Maiu . . .	—15
» 20-22.	Războiul pentru nea- tîrnare . . .	—45
» 23.	Viața și faptele Mitro- politului Moldovei Veniamin Costachi	—15
» 24.	Aritmetică . . .	—15

BIBLIOTECA MUSICALĂ „LIRA ROMÂNĂ”

Conținînd cele mai frumoase romănțe și cîntece
naționale romîne pentru voce și piano

NUMERELE APARUTE :

<p>1. Deșteaptă-te Române. Cîntec pa-
triotic.</p> <p>2. Luna doarme. Romănță populară.</p> <p>3. Aoleu! Arie populară.</p> <p>4. Suspine crude. Romănță populară.</p> <p>5. Cit te-am iubit. Romănț. popular.</p> <p>6. Călugărul. Melodie populară.</p> <p>7. Pentru tine Jano. Cîntec popular.</p> <p>8. Două fete spală lînă. Arie popul.</p> <p>9. Ce te legeni codrule? Romănță.</p> <p>10. Steluța. Romănță.</p> | <p>11. Cucuruz cu frunza'n sus. Cîntec
popular.</p> <p>12. Fetița din acel sat.. Arie din
Transilvania.</p> <p>13. Popa zice că nu bea. Arie popular.</p> <p>14. Înimioara mea. Arie populară.</p> <p>15. Am un leu și vreau să-l beau.
Cîntec popular.</p> <p>16. Pasăre galbenă'n cioc. Cînt. pop.</p> <p>17. Imnul Regal Român de Hübsch.</p> <p>18. Cîntecul Gîteii Latine.</p> |
|---|---|

Prețul unui Ex. 20 bani.

**De vânzare la toate librăriile din țară și la Institutul de
arte grafice și editură „MINERVA”, București, Str. Regală, 6.**

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMÎNALĂ

Redacția Strada Buzești 42 Administrația Strada Regală, 6. BUCUREȘTI	Director: N. IORGA Redactori: { St. O. Iosif, M. Sadoveanu și I. Scurtu.	ABONAMENTUL ANUAL În țară . . . 10 lei În străinătate 12 »
--	---	--

UN EROU MODERN: HENRIC IBSEN.

Norvegia are un doliu literar *național* (în România nu se știe ce înseamnă aceasta: înseamnă că un neam întreg plînge ca pe un părinte, ca pe un frate, pe un bun prieten, de mult iubit, pe unul din tagma aceia a scriitorilor, care e întrebuințată la noi de Guverne pentru făcutul și împodobitul gazetelor, pentru cărți de ocazie, pentru îndeplinirea unor anumite funcțiuni de biuroū). A murit Henric Ibsen. Era de mult bolnav bătrînul cu ochii pătrunzători supt ochelari, cu favoritele răsirate ca barba unui viching, unui rege al Mării, bătut de vîntul vrăjmaș, cu părul alb ridicat pe frunte în neorînduială ca aureola de zăpadă a unui sălbatec zeu de supt cenușiile ceruri ale Miazănoptii, cu gura tăiată ca de sabie, deslușită în rostul ei de energie neînfrîntă prin buza de sus rasă. Boala veche-l strămută pe mulți ani de zile în buna Italie caldă, care cruță pe omul plăpînd, înfășurîndu-î slăbiciunea în raze și flori. Apoi, minat, parecă, de presimțirea sfîrșitului, el se întoarce la el acasă, în Cristiania norvegiană cu apa de leșie și aierul aspru. Are norocirea să vadă ceia ce dorise încă din tinereță: neatîrnarea țerii sale, desfăcută de acea unire cu Suedia pe care patrioții norvegieni au privit-o totdeauna ca o umilință. Supt ochii lui oboșiți a fluturat în sfîrșit steagul leului nordic fără de lanțuri. Apoi, după această ultimă răsplată a silințelor sale, moartea cu ochii de ghiață a prins în giulgiul ei alb pe bătrîn și l-a lăsat, după o clipă de străbateră a lumilor, în cercurile veșnice ale lui Odin străbunul, ca pe un luptător tînăr și vinjos, care de la sine și-a luat locul la cupele de mied spumegător, lîngă marii războinici din toate timpurile, cari povestesc și cîntă, unul în azul altuia, faptele mari pe care le-au săvîrșit în viață pentru Norvegia oamenilor de fier.

Și e vrednic de această tovarășie a tuturor eroilor cari n'au rîvnit triumful, ci au iubit lupta, au iubit-o fără de margini și înainte de

toate. Înțelegînd că ea este pentru viața morală, ceia ce este tragerea aierului viū în plămîni pentru viața fizică. Un războinic cu arma totdeauna gata, un asaltator al idealului, un rîvnitor, nu prin visuri, ci prin faptă, nu prin șoaptă, ci prin strigăt, prin comandă, un închinător prin jertfa care suferă, — acela a fost Henric Ibsen. Vechii haiduci de Mare cari n'aveau altă odihnă decît aceia pe care o le-gănau valurile, cari n'aveau alt sălaș decît pînza luntrii sau pînza cortului, cutreierătorii tuturor țărmurilor, răscolitorii tuturor neamurilor, aceia cari alegeau ca patrie libertatea și ca neam pe tovarășii de isprăvi, — aceia-l pot recunoaște, fără să scadă ei și fără a-l face pe dînsul să scadă. Nicî-odată un om n'a făcut parte mai mult din poporul său, cu tot trecutul acestuia, decît bătrînul demon al cugetării moderne care s'a stîns în depărtata Capitală nordică.

A fost poet? Da, în tinerețā a scris versuri, care alcătuiau bucăți lirice scurte, sau lungi, foarte lungi drame istorice sau fantasiste, *Comedia iubirii*, *Brand*, *Peer* (Petru) *Gynt*. A fost lăudat pentru că prin el limba norvegiană a căpătat, cu sila, frămîntată de vinjoasa mînă a uriașului, o formă nouă, de încă mai mare energie. A fost un dramaturg? Da, a scris acele drame ale *vichingilor* vechi și ale noilor rătăciți pe lumea fără minuni și fără farmec. A scris apoi, în al doilea avînt al sufletului său, acel care a ținut pînă la urmă, drame moderne, într'un stil scurt, smuncit, chinuit, de prosă puternică și neobișnuită. În ele a discutat, cu o îndrăzneală, o lipsă de cruțare unică pentru orice și oricine, viața omului în toate legăturile cu ai săi, în familie și în societate și, iarăși, în legătură cu idealul moral, cu legea de fier a *necesităților* morale, înaintea căreia își ard toate averile și fericirile aceia cari sînt eroii săi.

Firește că bucățile lui în versuri sînt poezii, scrierile lui pentru teatru, drame, care s'au și represintat, în fața saielor europene, pe rînd înduioșate, zguduite sau aprinse de mînie față de noutatea cugetării revoluționare a acestui om. Dar el n'a cîntat nicî-odată frumusețile naturii pentru ele însele, mișcările sufletului omenesc pentru durerea, dorul sau duișia ce se cuprinde în ele. Și, iarăși, el n'a pregătit în dramele sale *efecte*, n'a făcut din ele alcătuirii meșteșugite, n'a urmărit scopul de a covîrși prin potriviri dibace sufletul ascultătorilor. Pe de altă parte, el n'a înfățișat patimile omenești pentru plăcerea ce ar fi avut de a cerceta și desluși, de a înfățișa expresiv și puternic aceste fapte. Și el ar fi putut spune, în alt înțeles: «ce-mi este mie Hecuba», bătrîna regină care a pierdut pe toți ai săi și care rătăcește prin lumea străinilor, învinsă, roabă, sfărîmată? Lui îi era, în adevăr,

nu de durerea saŭ de fericirea omenească în sine, privită naiv saŭ lămurită cu artă; lui îi era de alt ceva: de motivele durerii, de ținta spre care se îndreaptă omul stăpînit de dînsa și care trebuie să fie și înviorat, înnoit de crizele ei.

N'a fost decî un Sardou, meseriaș mare al teatrului, n'a fost un Cossa, trezitor al vieții trecute, n'a fost un Sudermann, ale cărui drame, înainte de toate *reale*, trăite, să se poată tălmăci într'un fel și în altul. Și, în lumii mai apropiate de a sa, n'a fost nici ca un Gerhard Hauptmann, căutînd durerea mulțimilor saŭ durerea fiecăruia pentru a-i da un glas nou, nici ca un Alexandre Dumas fiul, expert de morală al unei societăți îmbătrînite. El era, el se privia însuși ca întăia căpetenie, menită tuturor urletelor și tuturor săgeților, a celei mai înaintate cete de luptători pentru prefacerea lumii întregi după norme de adevăr și de dreptate, de cea mai deplină și nemiloasă stăpînire a dreptății și a adevărului.

Revoluțiile care dau o altă înfățișare societăților nu-î ziceau nimic; partidele răzbunării și prefacerii nu-l mișcau. Sămăna cu Tolstoi în această privință și, ca și el, aștepta totul numai de la prefacerea *înlauntru* a fiecărui om din societățile noastre năpădite de tot felul de datine, împiedecate de deprinderea tuturor concesiilor și compromisiurilor, stăpînite de vechi staffi răufăcătoare, ca acea corabie, cîntată de dînsul, care-și ducea pe scînduri, tot mai departe, morții.

Dar, pe cînd Tolstoi cere omului numai să iubească după propovedania frățească a legii creștine, să iubească și să se roage, Ibsen are ochii numai asupra pămîntului, și acesta-î pare un cîmp de luptă pentru desăvîrșirea erei de libertate. Va fi ea vre-o dată ajunsă în adevăr? El nu credea. Dar, și atunci, el nu putea să înțeleagă seninătatea odihnei saŭ a muncii mulțămite, ci lupte nouă erau prevăzute pentru altă formă, și mai înaltă, a libertății sufletului oamenilor. Libertatea, — în ea se adună toate însușirile: de la ea pleacă, firește, de sine, acea *dreptate* căreia i se închinau în rîndul întăiu frații de gîndire ai săi, radicalul creștin Carlyle și Multatuli, anarhistul fără Dumnezeu.

*

Și de aceia nu-l putem vedea după moarte în Panteonul creștin al mînilor încrucișate pe piepturi, al ochilor ridicați spre lumină, ci în pătina Walhala a celor cari urăsc mai mult pacea decît înfrîngerea însăși, fiindcă și din înfrîngere și din robia brațelor sufletul își hrănește libertatea.

N. IORGA.

EPIGONILOR ¹

Cu glas înalt slăvindu-l gloata, acum în jurul lui se stringe —
Dar slava lui și-a câștigat-o vărsându-și nobilul său sânge.

Și torța care a purtat-o, călăuzindu-vă prin ceață,
Din mîni i-ați smuls-o cu puterea și l-ați lovit barbar în față.

Iar spada lui strălucitoare ce v'a deprins s'o faceți roată,
Spre pieptul lui viteaz a 'ntors-o nesocotita, oarba gloată.

Și, dac'a dus războiul de moarte cu ceata spiritelor rele,
L-a dus în van, căci voi și astăzi sînteți prietenii buni cu ele.

Ci totuși mai găsiți cu cale că vi se datorește vouă
Comoar'acestui suflet mare s'o împărțiți cu el în două.

Înlăturî dar cu-atîta vilvă, căci n'amăgiți pe cei străini,
Lăsați-l ca să doarmă 'n pace pe cel încununat cu spinii!

HENRIC IBSEN.

CUGETĂRI

Sînt prietenii pentru nevoie, prietenii de nevoie și prietenii în afară de orice
nevoie, — cei puținii!

*

Sînt săracii cari n'au încercat munca; ei plîng cum rage de sete lîngă
izvor vaca cea proastă!

*

Sînt oamenii pe cari-i cunoști că sînt păcătoși înainte de a fi făcut vre-
un păcat: așa de mult se vede că-l caută.

*

Dacă Dumnezeu s'ar fi mîndrit că a făcut lumea, ar fi dat prin aceasta
cel puțin jumătate dintr'însa dracului.

X.

¹ Din «Poesii» de Henric Ibsen, traduse de St. O. Iosif și D. Anghel, apărute zilele acestea.

O FRICĂ

Eram pe atunci un copil zburdalnic fără păreche. Casa noastră era cam în marginea satului, și în spatele ei se desfășura o grădină cât un codru, pe care încă n'o cunoșteam bine, căci în fund de tot se îndesau arborii și se infundau pe un pârîu umbrit de aluniș și făget, până se pierdea pe o colină, lângă bordeiul babei Doroftioaia. Doar de asta nu mă duceam prin fundul grădini; aveam o frică grozavă de Doroftioaia, — nu că era urită sau mama pădurii, dar auzisem în serile de veghere povestindu-se multe lucruri despre ea. Auzisem pe Miron moșneagul, spunînd că are pe necuratul și știe descîntece; că mulge o funie cu care fură mana de la vaci, că știe farinece nesfîrșite de te face din om neom și om din neom. Și atunci mintea mea de copil se aprindea de aceste povești de la șezători unde ascultam tăcut și cu ochii măriți de spaimă. Și, cînd Doroftioaia apărea une ori pe pragul casei noastre, fugiam de mă ascundeam supt oricare pat înîi era la îndămină; și de acolo din meterez priviam cu nespusă frică la înfricoșata babă; și mult mă miram cum o babă ca toate babele să facă așa năzdrăvăni. Că doar nu avea înfățișarea măi rea ca a altora, ba parcă era nu știu ce blindeță în privirile ei, că măi înîi venia să mă duc să-i stați cu capu'n poală sau să-i ascult vre-o poveste... Dar nu era de chip, căci prin minte îmi fulgerau poveștile cele măi grozave despre ea, și atunci nici cu un preț nu aș fi ieșit din adăposturile mele.

Într'un amurg de primăvară, cum sînt serile de Maiu, ispitoare de primbări și jocuri, mă pornii prin grădină. Era un măr rotat, cu crengi plecate, care sta ca un hotar al zburdălniciei mele; măi departe de măr nu îndrăzniam, de frica babei. Dar în seara aceia era un farmec nespus prin copaci, și în aluniș de pe pârîu cîntau mierle și sturzi, de nu-și dau rînd. Uit de mărul rotat, și tiptil mă strecor prin aluniș, pe pârîu, și mă depărtez fără urme: din pârîu mă ridic prin făget pe colină, și abia atunci prinsei de veste că înserasem de-a binelea, că grădina rămăsese jos și, nu departe, pe colină se zugrăvia, mohorîtă, coliba Doroftioaiei, iar în jurul mieu totul părea adormit într'o tăcere vrăjită. Niște mesteacăn abia-abia se clătinau pe dimbușor, și încolo nici-o vietate.

Un fior mă pătrunse din creștet până'n tălpi, și toate povestirile despre babă se deșteptară în proporții uriașe în creierul mieu; voiui să fug la vale, dar în huciu era așa de întunec, încît mă cuprinse o groază măi mare. Incepu să plîng; dar acum mi se făcu frică și

de plînsul mieu și scînciam înădușit... Atunci dintre mesteacăni ieși luna, mare, roșie ca jarul, și așa de blîndă mi se păru, așa de duioasă, că-mi veni să rid printre lacrimi. Frica mi se risipi o clipă; lunca de jos, delulețul, se lumina încet, și bordeiul își desemna conturile aspre în bătaia lunii. O scîrșitură ascuțită vesti că se deschide portița din fața bordeiului, și groaza mă cuprinse și mai nemiloasă. Tremuram din toate încheieturile. Din spre bordeiu se vedea o umbră adusă de șale, cătînd prin iarbă, plecîndu-se și ridicîndu-se ca și cum ar culege ceva; și umbra cea neînțeleasă se apropia de mine, și auziam chiar niște slabe murmure ce ieșiau din gura ei. Încă vre-o doi pași, și era lingă mine. Eu scînciam din ce în ce mai zugrumat, și în clipa următoare umbra sta drept în fața mea. În lumina lunii văzui fața ca de humă a babei. Avea supt braț o legătură de buruiene; un capăt de brîu îi spînzura prin iarbă; pe cap n'avea nici-o broboadă și, despletită cum era, șuvițele păreau niște șerpî suptiri și lucioși. Un fior de ghiață simțiiu că mi se strecoară prin spinare, și începui să plîng cu hohot, dar ea veni atît de prietenește și mă luă așa de blînd, mă întrebă ce caut pe acolo și, tot așa, mă ducea de mîna spre bordeiu. Îngîmîm vorbe neînțelese printre lacrimi și sughituri, și nu mă simțiam bine că mă apropiu de tainița vrăjilor. Dar portița scîrșii în urma noastră. Eram în ușa bordeiului cînd o cățea jigărită ni ieși înaintea dînd dintr'un vrej de coadă; cum mă zări, începu să mirie nemulțămîtă. Mă alipiiu răpede de babă: «Haide, Șperla, du-te de te culcă», și cățeaua, dînd liniștită din vrej, se duse de se trînti pe o buleandră de supt laviță.

Odăița era luminată de un opaiț de pe hoarnă; eu, cu mînile supt bărbie, răzimat de pat, stam cuminte privind prin prejur; atunci iată că dădui cu ochii de o icoană, icoana Maicii Domnului, dăruită de mama, și pe alt părete o zugrăveală ce arăta o noapte pe un rîu. Atunci mă mai liniștiiu; baba veni lingă mine, îmi șterse lacrimile, mă sărută pe frunte, îmi zicea vorbe de dezmierdare; și acestea îmi aduseră inima la loc. Ce bună e baba Doroftioaia! Îmi aduse un pahar de lapte și-mi spuse că o să dorm la ea, căci e tîrziu să ne mai întoarcem acasă. Mă uitaiu în toate colțurile, și nu văzui funia din care zic că mulge lapte, nici melița de vrăjit, nici frigarea; în grindă erau înșirate niște mănunchi de buruiene uscate; un motan negru ieși de după cuptor și își frecă mustețile de mînile mele, torcînd prietenos: numai acest motan ar fi fost în stare cu sîrșitul lui să-mi alunge toată frica. Baba îmi pregăti un pat curat și mă culcă frumos; era vremea cînd mă culcam acasă, și mă gîndiam la mama... poate mă caută prin grădină... dar va crede că-s la Gheorghită, ca alte ori... Și încet mă

cufundaiu într'un somn adînc, în acel tainic semi-întunec al odăiței, a cărei liniște era turburată doar de sforăitul motanului.

Nu știu cît voi fi dormit, un ceas, două, poate era miezul nopții cînd mă treziiu, căci prin odăiță auzii un gîfîit ca al unei găini cu cobe. Deschisei ochii; opaițul ardea tot pe prichiciul sobei, motanul dormia întins lingă mine, și în mijlocul cămăruței sta baba, ținînd cu două degete un ban de aramă. Părea de piatră, și numai răsufflarea grea arăta că trăiește. Mă cutremuraiu de spaimă. Baba se mișcă; un capăt de brîu se tîrîia pe jos, avînd legat o cheie mare; ea pași încet spre ușă, o crăpă d'abia cît putu strecura mîna cu banul, și zise aruncîndu-l: «haî, haî, du-te în treabă-ți». Apoi închise răpede ușa. Închisei și eu ochii și-i țineam strînși de groază; sudorî reci mă înneacă și abia răsufflam. Cînd deschisei ochii pe furiș, opaițul se stîngea încet, și umbra babei se topia în întunecul din juru-mî. Vîrîiu capul supt plapomă, trăseiu și motanul, și mă ghemuii lingă el.

Cînd m'am trezit, razele soarelui străbăteau prin geamul mic, și totul înîi părea nespus de fermecător. În odăiță era liniște; motanul își netezia mustețile de mîna mea, torcînd prietenos. Ușa se deschise încet, și baba veni cu alt păhar de lapte. Și eu o priviam cu ochii măriți de frică și somn, și ea zîmbia cu atîta bunătate...

Au trecut anî de atunci și n'am spus nimănuî întîmplarea. Baba a murit de mult, pomenită de bolnavii pe cari-i făcea îndată sănătoși; și acum în unele serî, cînd liniștea mă încunjoară adîncă și lumea-mî pare departe, departe, cînd groaza se trezește din colțurile semi-întunericului, mi se pare că văd umbra babei strecurînd o mîna pe ușa abia deschisă, și parcă aud vorbele acelea rămase veșnic taină pentru mine: «haî, haî, du-te în treabă-ți». Pe cine-l gonește porunca?

N. VALERIAN.

CUGETĂRI

Dacă n'ar vrea să fie Dumnezeu, dracul ar fi un om foarte cum se cade.

*

Societățile moderne *cruță* înaintea de toate: slăbiciunea și chiar ticăloșia aū drepturile lor.

*

Hotărîrile de a fi cinstit aū totdeauna hotare și soroc.

X.

*

CREZUL OSTĂȘESC

Tu ești ostaș !
 Chemarea ta
 E sfântă pe supt soare:
 Să aperi Tronul românesc,
 Străbunele ogoare !

Fii mîndru !
 Brațul tău de fier,
 E braț apărător ;
 Tu aperi neamul tău întreg,
 Ești scutul tuturor !

Cărarea cinstei străbătînd,
 Și-a datoriei sfinte,
 Cu fruntea sus, senin, curat,
 Pășește înaintea !

Fii plin de foc și hotărît,
 Cum portul te arată —
 Nimic nu poți să spui că ești,
 De-ai șovăi odată.

Nu tremura...
 Și 'n foc cînd mor,
 Eroic mor ostașii —
 Nu tremură decît cei slabi:
 Netrebnicii și lașii !

Viteaz să fii în foc, ostaș,
 Nu-ți pese nici de moarte —
 Mișeilor nu li e dat:
 O sabie să poarte !

Cum trece falnic șoimu 'n zbor,
 Treci falnic, ostășește —
 Supt soare 'n pulbere, umil
 Un vierme se ltrăște !...

De ai vr'un foc și vezi pe-ai lăi
 Că dușmanu-i apasă...
 Să te jertfești tu pentru ei,
 Să-î scapi !
 De pieri, ce-ți pasă !

Fii drept și nu te măsură
 Cu cel mai slab ca tine...
 El vede 'n tine-un erou,
 Cînd piept nu-ți poate ține !

Vrăjmașului îngenunchiat,
 Întinde-î mîna dreaptă...
 Ești om și el ca tine om —
 La mila ta s'așteaptă !

Nu ești născut să asuprești,
 Că alta ni-î menirea...
 Biet fulg, ce-acum străbași și tu
 O clipă omenirea !

SUBLOCOTENENT VULOVICI.

Un episod din istoria Teatrului românesc

D-l D. C. Olănescu amintește în *Teatrul la Romîni* (II, 1, p. 103) despre o trupă ungurească care a dat în 1840, în limba românească, cîteva piese, jucînd firește și ungurește, ba chiar și nemțește. Ungurii jucînd romînește și nemțește, — trebuie să fi fost un deliciu acustic, dacã trupa nu va fi fost cumva alcătuită și din Nemți și Romîni, ceia ce, de altfel, nu reiese nici din izvorul d-lui Olănescu. Și totuși se poate să fi fost așa, de oare ce se pare că în Ungaria era obiceiul să fie așa. Cel puțin, obiceiul îl găsesc împlinit la 1847, în altă trupă, despre care d. Olănescu nu pomenește nimic și care pornise pe urmele celei dela 1840. Despre trupa de la 1847 voiesc să spun cîteva vorbe.

D. Olănescu pomenește în două rînduri despre actorul V. Maniu (pp. 124 și 125), pe care-l găsește odată jucînd (după *Curierul Românesc* din 1847, Dec. 4) și altădată ținînd o cuvîntare la moartea lui Anesti Cronibace (după același *Curier*, din 26 Februar și 1 Mart 1848). Cum venise însă V. Maniu la București, nu se vede. Aceasta n'ar fi, evident, pricină de-a se scrie un articol mai lung. Dar, întîmplător, V. Maniu venise 'ncoace cu o trupă internațională, care a avut, cu toate acestea, oarecare însemnătate pentru dezvoltarea Teatrului românesc, și mai ales aceasta voiesc s'o arăt.

Trupa, din care făceau parte actorii Maniu și Seracin, se afla în Mart 1847 la Sibiiu. Ea juca românește în sala Redutei. După două piese românești, ziarul *Siebenbürger Bote* scria că un teatru românesc ar fi o strașnică pîrghie de ridicare pentru limba noastră. În 7 Mart se dase *Cușma zurătoare*, dramă magică după Schikaneder, iar în 9 Mart se represintase *Preciosa*, teatrul fiind plin și aplaudînd mai ales pe Maniu și Giurman ¹. Criticul sas bagă de seamă că piesele nu erau studiate de-ajuns.

Un corespondent romîn ² numia trupa «națională-românească». Existența ei un «fenomen, nu numai în Sibiiu, ci și în toată țara neauzit». El laudă în *Cușma zurătoare* pe Seracin. În *Preciosa*, fiica *Țiganului*, *Elizena* și *Soldatul fugit* s'a distins însă Maniu, pe care-l numește isteț și cult. *Soldatul fugit* era o traducere a lui Maniu. Dînd aceste patru represintații, actorii, cari veniseră de la Lugoj și dintre cari

¹ Alți actori se numiau Balog, Vente, Borxa, d-na Rosalia, d-na Iakob și d-ra Balog.

² Al *Organului Luminării* din Blaj, n-l din 8 Mart 1847.

cei mai mulți erau Unguri, plecară la Făgăraș, de-acolo la Brașov și «mai apoi în Țara-Românească vor a merge».

Despre petrecerea acestei trupe în Brașov a raportat *Gazeta de Transilvania* (No. 24, din 24 Mart 1847). *Gazeta* știa că trupa era susținută de călduroasa protecție a unui negustor grec din Seghedin. Ea dete și aici mai întâiu comedia-vodevil *Căciula sunătoare* (= *Cuşma zurăitoare*). Iar, pentru ca publicul să nu creadă ce se spusese în *Organul luminării*, că adecă trupa este compusă mai cu samă din Unguri, «*Gazeta*» apăsa asupra faptului că majoritatea actorilor sînt Romîni: de toți erau 16 persoane, bărbați și doamne. Represințațiile începură după 24 Mart, într'o Lună. Brașovenii s'au arătat mai greu de mulțămît decît Sibiiienii. Încă în 9 Oct. 1847 (în adaos la p. 324), *Gazeta* își aduce aminte de trupa de la Lugoj și-î face o critică aspră, spunînd: «Limba, literatura și scena romînă scăpă astădată de rușine, deși numai ca printre pene (!). Cum nu? Un director ungar, vre-o doi Sîrbi, cițiva Unguri, ceilalți Romîni, *din cari abia doi aveaă o cunoștința fermurită de propășirea literaturii noastre* de douăzeci ani încoace, porniră multă lume-împărăție, de la Logoj pîn' aici, încărcăți de datorie, spre a străpune pe Romîni pe Parnas cu cincî bucăți învățate rău, cîntate, pe unde era de cîntat, și mai rău. Adaogă aci înfumurarea, cerbicia direcției de a nu vrea să primească alte bucăți tipărite, mult mai bine traduse, decît ale ei și mult mai potrivite trebuințelor publicului, pînă ce nu o arse lumina la deget (!) Atunci însă era tîrziu. Capitalul negustorului grec Fotie din Seghedin... deveni suflat în vînt». La Brașov societatea dete totuși, repeșind piesele, vre-o dousprezece represințații românești. Dar, cu tot cîștigul de la Romîni, Fotie trebui să vie la Brașov s'o scape de datorii. Plecînd Fotie, în August, societarii se împrăștiară, Ungurii se duseră la Unguri, iar, «din Romîni, vre-o doi trecură peste Carpați». Acesta fu rezultatul «unei întreprinderi oarbe, nesocotite. Măcar de-ar servi și altor spre învățatură, *că de un public compact, care știe românește, fara pericolul propriu nu-și pot bate joc*¹».

Ungurii plecați dela Brașov intrară, așa se pare, în trupa unui Farkas sau se reconstituiră sub direcția veche a unui Iosif Farkas, de oare ce

¹ Brașovenii vorbeiau și pe atunci o limbă românească puțin influențată de limbile străine ce-î încunjura. G. Bariț a dat o parte din explicarea faptului, cînd a scris în *Transilvania*, vol. III, p. 142: «Pînă pe la anul 1848 limba germană era foarte puțin cultivată în familiile românești din Brașov». A fost mînia acestui oraș de margine, atunci ca și mai tîrziu, să fie mijlocitor al influenței muntenești și să aibă același rost regenerativ ca și înainte de 1848.

din *Organul Luminării*, de la 15 Nov. 1847 aflăm că o trupă, condusă de un tânăr director cu acest nume, represintase în Orăştie, înaintea de 5/17 Nov. şi în limba românească *Preciosa* şi *Caciula sunătoare*, şi că trupa avea să mai dea «vre-o două alte producţiuni». Orăştienii au fost mai buni şi decît Sibienii. Corespondentul lor scrie către *Organul* din Blaj: «Era bucurie a auzi cum un popor apăsător, uitat, o naţiune, care nu avuse un trecut aşa strălucit, se răpède curăţindu-şi limba naţională, din stilul culinar a şi-o forma într'o limbă literară, poetică şi conversaţională şi cum se răpède, îmbrăţişînd ideea civilisaţiunii a toată lumea, a ni arăta cumcă ei se deşteptară. Mulţămită şi laudă acestor aleşi, cari cu fapta şi cu peana influesc spre cultivarea spiritului comun». Iscălit — *Tibur*.

D-l *Tibur* scrie încă odată, din 15/27 Dec. 1847 şi tot în *Organul Luminării* de la 3 Ianuarie 1848. Şi adaugă de astă dată ştiri interesante: Toate piesele româneşti erau traduse din ungureşte sau nemţeşte; o traducere, despre care până acum nu auziram, avea titlul *Răscoala în seraii*. *Tibur* laudă *Soldatul fugit*, cel tradus de Maniu, iar despre celelalte piese însemnează, că nu prea sînt bine alese. Grecul din Seghedin se numeşte aici *Fotti*. Lui i se adresează d. *Tibur*, care are îndrăzneala să pronunţe şi cuvîntul «estetic», adăogînd sfaturile: 1) Să năzuiască a mijloci traducerii plătite bine şi 2) în locul acestor «teatralişti bolecî» (*sic*) să pîrtinească pe alţii cari pricep meseria.

Şi, în sfîrşit, ştirea cea mai interesantă. Se pare că păţaniile trupei la Braşov i-au îndemnat pe actori să caute acum şi vre-o piesă scrisă de un literat român fără cusur; se pare că l-au găsit răpede, de oare ce amicul *Tibur* raporta: «Din cele româneşte produse, numai una era originală. *Coconul Iorgu*».

Coconul Iorgu dela Sadagura, pe care V. Alecsandri îl «lucrase după actori, pînă ce aceştia se vor putea deprinde cu şcena», — pe cînd poetul se anunţa pregătît să scrie şi piese mai serioase, — fusese semnalat şi Transilvănenilor. Întîiu, prin *Gazeta* de la 2 Mart 1844 (p. 72), decî foarte răpede după întîia represintare dela Iaşi, care fusese în 18 Ianuar 1844. Piesa «încîntase»; autorul «păşia cu siguranţă cătră clasicitate» Ce alte vorbe ar fi putut să îndemne pe Ardeleni, mai mult decît acestea, să cetească şi ei pe Alecsandri? În acelaşi an Alecsandri face apel la toţi Romîni, cerînd să i se trimeată din toate părţile poezii populare. *Gazeta* (p. 159) comunică cetitorilor săi şi apelul acesta. Şi ştim că apelul fu ascultat. În Ardeal aşa dar, Alecsandri era privit dela 1844 ca poet liric, baladist, poet dramatic şi folklorist: Pe cine erau să-l recomande Ardeleni lui Farkas, dacă nu pe dînsul?

Şi astfel se întîmplă ca întîia trupă ungaro-ardelenească, care a

jucat piese românești în Ardeal, să supuie pe Romîni de-acolo de odată influenței lui Emanuel Schikaneder, actor, fost director al unui teatru din Viena, autor mort la 1812, și a lui V. Alecsandri. Ca valoare literară, cele două opere nu vor fi fost tocmai departe una de alta. Absurditatea, care-i caracteristică pentru Schikaneder, nu lipsește nici din *Coconul Iorgu* al lui Alexandri.

Ceva mai sus stă *Preciosa* lui Pius Alexander Wolff, autor mort la 1828. Și Wolff fusese odată actor, la Weimar, și se bucurase de un interes deosebit din partea lui Goethe: o notă bună. *Preciosa* lui era pe vremea aceasta o piesă dintre cele mai populare. O trupă germană o jucase și în București¹. Uitaserăm însă că ea a fost și tradusă în românește. Și-i păcat că acea traducere n'a ieșit la iveală. Astăzi ea ar fi o lucrare ușoară, de oare ce textul n'are nici idei adînci, nici nuanțe fine și nu cere multă artă: Cum *Preciosa*, *Țiganca* frumoasă și fină, înnebunește tot Madridul și mai ales pe Don Alonzo, care de dragul ei pleacă cu sătrarii; cum ajung la un castel, unde Alonzo se bate, de gelos ce este, cu don Eugenio; cum credinciosul amant este prins de Eugenio; cum *Preciosa* se duce însăși la castel să-l scape pe Alonzo cu rugăciunile sale; cum cîștigă ea simpatia doamnei Clara, mamei lui Eugenio; cum, sosind tatăl lui Alonzo, se descopere cine-i vîntătorul prins, care, plecînd după *Preciosa*, spusese acasă că se duce la război; cum se descopere, în sfîrșit, că *Preciosa* este chiar fiica Clarei, răpită de mult, de cînd împlinise trei ani; și cum nimic nu se mai împotrivesc viitoareii căsătorii a vîntătorului vagabond cu *Țiganca* fermeătoare, toate acestea se povestesc simplu, în versuri trohaice de opt și șapte silabe. De exemplu :

La icoana Sfintei Ana
Mă 'nchinamem prea fierbinte
Și-i cîntam acum un cîntec,
Preamărind-o, cînd zăriiu
Dup'un stilp pe don Alonzo,
Ascultîndu-l aiurit.

Și cu ochii plini de lacrimi.
Și-mi păru atunci că sfinta
Fără veste 'ntoarse fața,
Cercetînd din ochi pe-Alonzo
Și făcîndu-mi semn, zîmbind.

Cu acest fei de drăgălașe și neînsemnate flecării poetice, care sînt multe, piesa trebuia să producă efectul arătat mai sus, mai ales că se da înaintea unui public care nu avuse decît prea puțin prilej să vadă sau să auză ce-i teatrul. Impresiile cădeau pe suflete nouă, înflăcărîndu-le.

Autorii Schikaneder și Wolff sînt nume, care vor figura în cerce-

¹ Supt direcția lui Kreiwig, între 7 Novembre 1830 și 1-iu Ianuar 1831.

tările asupra influenței germane în literatura românească. A scoate la iveală această influență, a fost pricina de căpetenie care m'a hotărât să scriu despre interesantul episod teatral provocat de Sîrbul (Grecul?) Fotti dela Seghedin.

Ce drumuri bizare apucă câte-odată și literatura ¹!

G. BOGDAN-DUICĂ.

PRIMĂVARA

*Cînd ies la cîmp, afară,
Mă prinde-un dor de ducă...
E vînt a primăvară,
Și dor de drum m'apucă.*

*Te uiți în zarea clară,
Ce haină scripitoare
Îmbracă firea iară...
S'aul ispititoare*

*A pasărilor trîluri
Iar colo, mai în vale,
Cînd treci, în fel de stiluri
Răsar copaci în cale.*

*Înc'amorțită-i firea
Căci iarb'abia răsare
Șt mugurii zîmbirea
Ti-o dau tremurătoare.*

*Așa ca să te 'nșele
Un miros slab pătrunde:
Al unei viorele
Ce nu știu un' s'ascunde.*

*Și dacă pare moartă
Natura desfrunzită,
Lumină 'n suflet poartă
O viață 'ntrezărită.*

OCTAVIAN FLOREA.

¹ Pentru a completa știrile relative la trupa de la 1847, trebuie să adăog și următoarele: Cei doi actori, pe care i-a pomenit *Gazeta* ca trecuți în România, în August 1847, erau Seracin și Maniu. Cel puțin pe ei îi găsim în Octombrie 1847 jucînd supt direcția lui Costache Carageali și Costache Mihăileanu. Întîia piesă, în care-i găsec jucînd, este *Dreptatea lui Dumnezeu*, de Bourgeois, care s'a dat la 10 Octombrie, în traducerea pictorului I. D. Negulici. I. Ganescul caracterizează pe actori în *Curierul românesc*, 1847, p. 128, așa: «Să... felicităm direcția pentru îmbrățișarea junilor Seracin și Manio, cari pot aștepta toată mulțămirea publicului nostru. Siăgura greutate ce simt acești doi junii actori este îngrijirea, ce necontenit au, de a nu cădea în dialectul transilvan, în care fură născuți și care, pe cît numai se atinge de pronunție, n'ar fi suferit pe scena noastră. Încetul cu încetul, sintem mai mult decît siguri, că vom avea a zice despre talentul d-lor Seracin și Manio tot ce se așteaptă după un *debut* atît de fericit. Ceeace putem devina (!) este că cel d'întăiu va reuși mai bine în rolul de tată nobil și chiar în june, cînd nu se va cere dela acesta o prea mare esaltație. Cel de al doilea este tot ce poate fi mai înfocat, este aceia ce trebuia trupei noastre pentru rolele de amarez. Se cuvine numai a se ocupa să se conforme amîndoi cu gustul nostru și a uita pronunția prea mult șișiitoare și afectată».

În 28 April 1848 s'a jucat și o piesă de V. Manio, *Amelia* sau *Victima Amozului*, dramă originală în trei acte. *Amelia* s'a tipărit la 1849, în București.

SONET

—

Cînd ne vor copleși mai rău streinii,
 Și mai amar va plînge-atuncî poporul,
 Aū cine-o fi să ni mai cînte dorul
 Și să ni smulgă de pe cale spiniî ?

Atuncî pustiū va sîngera ogorul
 Supt greul plug, și 'n brazdă mărăcinii
 Vor năbuși samința, și vecinii
 Vor arunca spre noi cotropitorul

Lor val, și-atuncî uita-ne-vor nepoțiî...
 Cînd spre-așa vremî pustiî gîndesc, mă doare
 În suflet, — nu doar că ne-am stins cu toțiî,

Că peste toate răzbătut-a moina
 Și gerul iernii, dar c'alînătoare
 N'om mai avea, nici vechea Doină, Doina !

V. HASNAȘ.

SERBĂRILE DE LA SIBIIŪ

I. ZIUA ÎNTĂIU A SERBĂRILOR.

De și, în această zi de Sîmbătă, stradele sînt pline, ca de obiceiū, de Săsimea înceată, de funcționarii trufași ai Ungurilor, de ofțeri strînși în haină și de femeile lor iuți și elegante, e o mare mulțime românească strînsă în Sibiiū pentru această serbare unică, a mîndriei noastre și a viitorului nostru, măi presus de confesiuni (aș fi vrut să vie și Unițiū, confesia rivală, și m'aș fi simțit măi mîndru că sînt Român dacă Escelența Sa Vlădica Ioan ar fi pofțit pe Escelența Sa Vlădica Victor din Blaj, și dacă acesta ar fi venit). Se vād grupuri de țeranî în toate porturile, gătiți de sărbătoare. Protopopii cu briie roșii, preoți cu reverendele tivite cu albastru se opresc în colțul strădițelor unde gîlgie vechiul rîuleț al Sașilor și sfātuiesc sfios, pe gînduri. Dintre pālăriile lucioase ale unuî grup, care se întoarce din marele sobor extraordinar, se desface un chip de preot slab, cu oche-

lari, negricios, foarte înalt, cu potcap, cu cruce mare de aur la gît, cu decorație pe piept. Lumea străină se uită nedumerită la el: să fie un episcop sîrb, unul grec, un patriarh, zice cîte un Sas uimit? E numai părintele Simion Popescu, un vrednic Ardelean din ceata aleasă a lui Șaguna, trecut în România și acum catihet la una din școlile noastre. Într'o trăsură, trec, în haine de vizită, secretariul Ligei și tovarășul său de drum, Balotă: au adus ca dar Mitropoliei un panaghiar de argint, care are numai două cusururi: reproduce liniile bisericii de la Argeș, pe cînd datina cere să fie ale bisericii în care se află, și a fost lucrat în Viena.

Sara, denie la biserica din groapă, din capătul de sus al orașului. E o ctitorie a marelui negustor Hagi Costandin Pop. Stil apusean, pereți groși, grei, cor pe stîlpi, catapiteazmă lucrată de meșteri apusenii, cîteva candelere de argint, una mare în fața altarului.

Mitropolitul e în jețul lui arhieresc. Figură sănătoasă, roșcovană, cu ochii pașnici, în mijlocul lungii bărbii foarte albe: cu toți cei șaptezeci de ani trecuți, P. S. S. Ioan al Ardealului e voinic; stă mai mult în picioare, și, cînd dă o poruncă, glasul i se aude pînă în cellalt capăt al bisericii. A venit episcopul de Arad, alt Vlădică Ioan, față puțin cam osoasă, cu ochii mari, frumoși, mers stîngaci; el slujește o parte din timp, cu o rînduială foarte bună și mult simț al demnității sale. Lipsește — unii știu de ce — episcopul de Caransebeș, Nicolae Popea, pe care ar fi dorit atîția să-l vadă aici în aceste zile, cu sprîncenele lui tufoase, cu barba mare, lungă, de vechiul pustnic uitat de vremuri, cu căutătura de cărturar steclind supt ochelari. Este însă vicariul Mangra din Oradea, demn, rece, este egumenul Hamzea, om voios și totdeauna pripit parcă, ici și colo cîte un alt brîu larg roș de puternic în Biserica lui Hristos.

Denia ține lung. Slujește în fruntea mai multor preoți protopopul Sibiiului Pop, nalt, slab, lin, cu glasul aproape stins, cu mișcări de om vechiu. Locurile cîntărețului sînt pline de clericii seminariului, de teologi, între cari unii au glasuri puternice, pline, și cîntecul religios străvechiu se desface cu o deosebită putere și unitate, supt îngrijirea totdeauna vioaie a părintelui Cunțan, meșterul «condacelor» și «icoaselor» nouă, care e, cînd ici, cînd dincolo, trăgînd cu urechea și bătînd tactul.

Lume multă; cîte o catană, puține doamne și domnișoare; vre-o două femei în port săsesc de oraș, cu fața înfășurată în suptiri văluri albe (vin din Brașov); sus, în cor, sătence; mulți tineri și chiar

băiețași, cari aū răsărit și în față. De și slujba o foarte frumoasă, mulți vorbesc, și e în gloată mișcare, neliniște.

ZIUA A DOUA.

Slujba sfințirii se începe Duminecă dezdedimineață. Pe locul îngust, pe frîntura de stradă cu piatra zgrenturoasă care desparte Residența de Mitropolie s'aū aruncat mănunche de iarbă proaspătă; crengi cu frunza tînără sînt răzimate de innaltul și țeposul grilaj de fier al bisericii. Ceî d'intăiū cari se adună, din mulțimea care se va grămădi îndată, sînt femeî din popor, țerance, cițiva ostași romîni ai alteî oștirî. Pe încetul vin acum și fețele luminate, «lumea bună», care se înfrățește de alminterea cu totul — ca mai totdeauna în aceste părți — cu poporul. Gardiștii sași cu pene de cocoși la pălăria de vînători și o strașnică grosolanie în vorbă și apucături nu prea aū ce face.

Se așteaptă alaiul Mitropolitului. Ca semn de plecare, începe a suna toaca din turnurile cele mari, nouă. Se face o tăcere de ascultare duioasă.

— E cea d'intăiū toacă românească în Sibiiū.

— E a noastră de la Săliște, spune un Săliștean mîndru de satul său.

Iată, acuma, clericii în strălucitoare odăjdii proaspete, cari duc în mîni ripidele cu heruvimiî, cioplite grosolan și văpsite aspru, de meșteri străini. Flutură steagurile în care, lîngă icoane așternute slab, după moda catolică, se întind colorî care alcătuiesc une ori acel tri-color ce se caută și se ascunde aici în atîtea chipuri duioase. Teologii în haine negre, duși, cu capul gol, de maestrul cîntărilor, bătrînul părinte Cunțan, innaintează foarte evlavios, cu ochii aplecați asupra cărților în legătură roșie. Supt baldachinul de mătasă, între protopopii săi, avînd lîngă el pe episcopul de Arad, cu mitra pe cap și dînsul, vine bătrînul Mitropolit, puternic peste măsura vrîsteî sale innaintate. Ion Mețianu luptă vitejește cu toate oboselile în aceste zile care înseamnă pentru el cinstea cinstilor și biruința biruințelor.

Puțină lume răzbate după mărețul alaiū al clericilor; ușile de fier cad în urma lor păzite de bieții gardiști sași cari nu pot înțelege ce înseamnă o mulțime, gata să se lase strivită numai să pătrundă. *Aranjorî* cu panglici albastre se zbat în zădar prin toate părțile, rostogolindu-și cilindrele prin înghesuială.

Se vede acuma supt stîlpii fațadeî slujba de'naintea deschiderii porții. Doctorul Ilie Cristea, ieromonahul Miron între călugări, cetește încet o rugăciune, și încă odată din mulțimea fețelor obișnuite se

desfac liniile figurii sale de o deosebită frumuseță senină. Se cetește, se cîntă, se fac mișcările obișnuite de două mii de ani la deschiderea nouălor lăcașuri de închinare; din tîmp în timp, mitrele aurite se ieaū de pe cap și, cu archiereii înaintea, întregul sobor ingenunche în lumina, venită pe neașteptate, după lungi ploī, a celei mai frumoase diminețe din preajma lui Maiū.

Încep încunjurările bisericii, și încet-încet lumea pătrunde în biserica. Garda de onoare a ostașilor cu foī de stejar la chipiū mărgenește stîlpii puternici. Lumina multă care năpădește pe toate fereștile, face să se vadă păreții cam triști în goliciunea lor, catapiteazma foarte aurită și umflată, întortochiată și învîrtită, din care se desfac frumoasele icoane făcute după modelele lui Smigelschi. Iar, sus, cupola căptușită cu picturile aceluiași, mari, limpezi, senine, așternute pe fondul de aur tare ca al mosaicelor, dă o covîrșitoare impresie de frumuseță sfîntă.

(Va urmă.)

N. IORGA.

FURTUNĂ

Năprasnic măi bate furtuna;
În șuier se pierde în zare,
Săltînd în vîrtejuri nebune
Pe cîmp și pe mare.

Stejarului rupe o cracă
Și plînge pădurea 'n durere,
Și rîul își turbură apa
De-a vîntului vrere.

Iar nouri se 'ntunec' la fața
Goniți pe 'ntinsul albastru,
De-a vremii urgie se ascunde
Al zilelor astru.

Oceanul se zbate în spume
Iar spumele duse de valuri
În goană nebună, în luptă,
Se sfarmă de maluri.

Din stîncă desprinsă o piatră
Își face potecă la vale, —
Vuieste pustiul în urmă-ī;
Se pierde în cale.

Se rupe a cerului boltă
În bice de foc, de lumină,
Și trăsnet pe trăsnet se prinde,
Și valea suspină.

Și vine potopul de apă
Cum vine din soare lumina,
Furtuna, furtuna-ī nebună:
A eī este vina.

Largi rîuri se scurg de prin dealuri
Făcîndu-și în tină cărare,
Pămîntul și ceru-ī tot una —
Văzduhu-ī o mare.

Tîrziū... e tîrziul de noapte;
Și ploaia a stat și furtuna,
Pe cer, printre nouri, se-arată
Cu stelele, luna.

C ARDELEANU.

UN RĂSPUNS

D. C. Litzica ni trimite o scrisoare de întîmpinare la articolul d-lui G. Bogdan-Duică. Îi cerem iertare că lipsa de spațiu nu ni îngăduie a da mai mult decît următoarea parte de fapte:

În broșura d-sale d. Bogdan arăta întăi că forma gimnasială de seminariu este superioară celei universitare și apoi expunea organizarea unui seminariu gimnasial. În articolul mieu am obiectat: a) Discuția pe tema superiorității e oțioasă, căci cele două forme de seminariu urinăresc scopuri deosebite; întrebarea dreaptă ar fi, care din cele două forme se potrivește mai bine cu nevoile noastre, și răspundeam: cea gimnasială; b) examinînd organizarea seminariului din București, găsiam că este identică celei propuse de d. Bogdan, decî gimnasială; din cele zece condiții propuse de d-sa, opt se găsec la seminariul din București; cît despre cele două care lipsesc, n'am spus nici că-s bune, nici că-s rele, ci pur și simplu că nu-s specifice formei gimnasiale: decî le-am eliminat din discuție; c) în fine, de oare ce seminariul din București e gimnasial, cum vrea și d. Bogdan, și totuși n'a dat roade, urmează că *organizarea* singură nu-i suficientă pentru ca să vie și roadele, ci se mai cer și alți factori, cari la noi au lipsit; în primul loc, au lipsit oamenii suficienți pregătiți. — Atît am spus eu. Ce-a răspuns d. Bogdan? Nici un argument, nici o probă, ci numai glume. Cred că și-a ușurat atît de mult sarcina, încît nu și-a împlinit-o de loc; căci, în definitiv, d. Bogdan era *dator* sau să recunoască franc și leal că nu știa cum e organizat seminariul din București, sau, dacă știa, să ni probeze că nici directorul seminariului n'a știut ce face, nici eu n'am știut ce vorbesc, directorul cînd a organizat, eu cînd am vorbit de organizare. D. Bogdan n'a făcut această probă; iar, până la proba contrară, rămîn în picioare afirmările mele. Avem un seminariu, care-i al nostru, universitar, căci depinde de Universitate, gimnasial prin organizare; e drept că n'a dat încă roade suficiente; dar cauza nu-i organizarea, ci oamenii. Nu ni trebuie o nouă organizare, ci activitate adevărată.

CRONICĂ

«Bianca își întinse nudul fulgurant, cum e și spada», așa cîntă d. Karr, poet român tînăr. Sînt mai multe sute de asemenea versuri. La un loc, formează un volum care se zice *Poemele visului*. Visului?

*

Primim volumul de versuri al d-nei Farrago (Fatma). Va fi vorba de el într'un articol deosebit.

*

Din n-1 3 al *Vieții românești*, alegem o poezie de d-na Matilda Poni (foarte frumoasă potrivire după simțirea și ritmul popular) și o notiță literară de G. Bogdan-Duică (despre poetul moldovean N. Dimachi; imită, fără avânt, pe Conachi). D. Stere (Șercăleanu) putea scrie, din literatura nouă europeană, și despre alt ceva decît scîrbosul Oscar Wilde. Urmează nuvela d-lui Brătescu-Voinești. Articolul d-lui G. Tofan despre mișcarea culturală în Bucovina încă d'innaintea anului 1848 până astăzi e complet, cuminte și bine scris (firește însă că se trece în fugă asupra părții așa de urite din trecutul d-lui Aurel Onciul). — Bună corespondență din Basarabia, cu o notă perfidă din partea redacției la adresa omului cinstit care scrie aceste rînduri.

*

În «Familia», n-1 18, poezie de Soricu; ilustrație: cojocari din Săliște.

*

În *Buletinul expoziției* din Mart 1906, d. Gr. Crețu afirmă că icoana lui Alexandru Machedon, expusă la Sibiiu, e din 1817 și nu, cum am crezut eu, de pe la 1700. Poate să fi fost undeva data, dar eu n'am văzut-o, și, până voi putea verifica, afirm, din partea mea, că tiparul are o înfățișare veche. Cineva de la Sibiiu m'ar putea informa dacă icoana poporană e tot acolo. — Schița despre mănăstirea Pingărați e, din nenorocire, greșită.

*

Avem o rugăminte către cei ce reproduc ceva din această revistă: odată ce ne iscălesc dedesupt, să facă o corectură caviincioasă, fiindcă altfel ne împovărează cu păcate pe care nu le-am făcut.

*

Cu dreptate observă d. I. C. Bacalbașa, în *Revista idealistă* pe April, că Teatrul Național a uitat cu totul că este un jubileu, care, fiind și al culturii românești, îi impune anume îndatoriri. Ba zău, e acesta un lucru care se poate uita, și cum se pot judeca oamenii cari-l uită?

*

D. I. Ursu tipărește sub titlul «Cauzele de căpetenie ale căderii și mării noastre în trecut» o conferință a sa la Societatea Academică Romînă din Berlin. E o limpede privire asupra întregului trecut românesc.

*

Cite o notă de călătorie interesantă în *Opt ore în Bulgaria (Vidin-Smîrdan)* de căpitanul I. I. Petrașcu. Stilul are nevoie de friu, deși p. 21 e frumoasă. *Motto* nu e de Șincai, ci de Asachi, d-le căpitan!

*

În «Archiva» din Iași, no. 4, se tipărește un act din 1586 al lui Mihnea-Vodă Turcitul, care îngăduie a merge prin țerile sale lui «Alisantro Comoli» «sol» și «boier» de la «prea-marele părintele nostru arhieru Papa de la Rîm», anume «Sisto Chinto» (Alexandru Comuleo, Comulovicî, trimes de Papa Sixt

al V-lea). Si redacția actului e foarte interesantă, fiind *unică*. D. Bărbulescu, care publică acest pasaport ar face bine să se ție, ca în acest cas, numai de lucrurile în care poate folosi.

*
f

D-ra Eugenia Carcalechi, care a murit în împrejurări tragice, era o bună cunoscătoare a literaturii noastre mai vechi și o scriitoare care făgăduia, după întâile ei încercări de critică și istorie literară, să aducă însemnate foloase literaturii noastre. Rîndurile acestea vin din partea tuturor colaboratorilor acestei reviste, pe cari i-a atins dureros vestea acestei nenorociri.

N. IORGA.

*

Cîntecele populare și îngăduința cercetătorilor. Unui cercetor de folclor foarte rar i se întimplă să surprindă un cîntec în formația sa. Lucrul e destul de firesc. Sînt așa de multe aceste cîntece și așa de cunoscute în popor, încît oricine își poate găsi destul de lesne unul cu *nota* care-i place lui; în acest chip, dînsul se scutește de-o frămîntare pentru a produce ceva propriu sufletului său. Totuși, cîntece nouă răsar în toate primăverile.

Cutare fată își făurește cîntecul ei o iarnă întreagă, stînd sara la lucru; la săptămîna, se face, de pildă, o clacă, unde dînsa și-l cîntă. Noul cîntec e 'nvățat de alte fete, și cu acest chip îl vedem popularizat odată cu începutul muncii pe cîmpuri.

Unele din aceste cîntece sînt ca niște zugrăveli, și după cuprins —, mai ales fetele și flăcăii, cari se cunosc în toate amănuntele tinereței —, se ghicește despre cine-i vorba și astfel de la cine a plecat. Auzi: «acesta-i cîntecul cutărei fete, cutărui flăcău».

Adăugînd la acest soiū de cîntece, strigăturile luătoare 'n rîs, se poate constata după mai multă vreme că ele pier odată cu pierderea cîntecului timpului.

Dar sînt și adevărați rapsozi ai satelor, cari compun cîntece în sama altora sau a nimănuī. Așa, în satul Negrilești-Tecuci, a fost o bătrînă, Paraschiva Mariș, vestită pentru frumoasele ei cîntece de dragoste; în Țepu-Tecuci a fost flăcăul Vasile al lui Mănăilă (unul din cei din urmă haiduci), care a versificat isprăvile lui tată-său.

OSTAȘ.

RĂSPUNSURI

D-lui V. Negri, Craiova. — Sînt părți bune. Încercați.

D-rei A. Balan, Bîrlad. — Zău nu putem!

I. F. Huși. — Să mai vedem, și, mă rog, altfel de scrisoare: asta nu se poate ceti de loc.

D-lui D. Theodorescu, Țîrgoviște. — D-ta ești numai un copil; stăi, să fii în rîndul oamenilor întăii.

Crai, Ploiești. — Părți bune sînt: dar încă năpublicabil.